



Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2022, 6(3): 699-712.

DOI: [10.26677/TR1010.2022.1084](https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1084)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>



ARAşTIRMA MAKALESİ

Yerli Turistlerin COVID-19 Döneminde Algıladıkları Riskin Seyahat Endişeleri ve Seyahat Etme Niyetlerine Etkisi

Dr. Öğr. Üyesi Betül KODAŞ, Mardin Artuklu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Mardin, e-posta: betulkodas@artuklu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0309-3583>

Öz

Bu araştırmanın amacı COVID-19 pandemisi döneminde Türkiye'deki yerli turistlerin algıladıkları riskin seyahat endişeleri ve seyahat etme niyetleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Bu çerçevede anket tekniği ile potansiyel yerli turistlerden toplam 391 veri çevrimiçi yoluyla toplanmıştır. Veriler 2021 yılı Kasım ve Aralık ayında elde edilmiştir. Hipotezleri test etmeden önce ölçüm aracının geçerliliği doğrulayıcı faktör analizi ile sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre yerli turistlerin algıladıkları risk boyutlarından sağlık, psikolojik ve seyahat risklerinin seyahat endişesi üzerinde anlamlı etkisi saptanmıştır. Finansal riskin ise seyahat endişesi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Öte yandan seyahat riski ve finansal riskin seyahat niyeti üzerinde anlamlı etkisi bulunmazken sağlık ve psikolojik riskin seyahat niyetini etkilediği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Algılanan Risk, Seyahat Niyeti, Seyahat Endişesi.

Makale Gönderme Tarihi: 25.07.2022

Makale Kabul Tarihi: 13.09.2022

Önerilen Atf:

Kodaş, B. (2022). Yerli Turistlerin COVID-19 Döneminde Algıladıkları Riskin Seyahat Endişeleri ve Seyahat Etme Niyetlerine Etkisi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(3): 699-712.

© 2022 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.



Journal of Turkish Tourism Research

2022, 6(3): 699-712.

DOI: [10.26677/TR1010.2022.1084](https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1084)

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>



RESEARCH PAPER

The Effects of Perceived Risk of Domestic Visitors on Their Travel Anxiety and Travel Intentions During The COVID-19 Pandemic in Turkey

Assistant Prof. Dr. Betül KODAŞ, Mardin Artuklu University, Faculty of Tourism, Mardin, e-mail: betulkodas@artuklu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0309-3583>

Abstract

The aim of this research is to examine the effect of the perceived risk of domestic tourists in Turkey on travel anxiety and travel intentions during the COVID-19 pandemic. In this context, a total of 391 data were collected online from potential domestic tourists using the survey technique. Data were collected in November and December 2021. Before testing the hypotheses, to ensure the validity of the measurement tool confirmatory factor analysis was conducted. According to the results obtained from the research, a significant effect of health, psychological and travel risks, which are among the risk dimensions perceived by domestic tourists, on travel anxiety was determined. It was determined that financial risk did not have a significant effect on travel anxiety. On the other hand, while travel risk and financial risk did not have a significant effect on travel intention, it was revealed that health and psychological risk affected travel intention.

Keywords: Covid-19, Perceived Risk, Travel Intention, Travel Anxiety.

Received: 25.07.2022

Accepted: 13.09.2022

Suggested Citation:

Kodaş, B. (2022). The Effects of Perceived Risk of Domestic Visitors on Their Travel Anxiety and Travel Intentions During The COVID-19 Pandemic in Turkey, *Journal of Turkish Tourism Research*, 6(3): 699-712.

© 2022 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

21. yüzyılda global düzeyde ülkelerin ekonomilerini ve insan yaşamını olumsuz etkileyen birçok enfeksiyona tanıklık eden dünya 2019 yılında ortaya çıkan ve etkisini hala hissettiren yeni koronavirüs pandemisi (COVID-19) son derece kırılğan yapıya sahip olan turizm sektörünü olumsuz etkilemektedir. Pandemi dönemi ve sonrasında etkisini hissettiren ve iyileşmesi yavaş görünen turizm sektörünün paydaşları her ne kadar gerekli önlemleri almış olsa da bu pandemiden ciddi oranda ekonomik olarak zarar görmüştür. 2022 yılı itibari ile toparlanmaya başlasa bile turizmin pandemi öncesindeki düzeye gelmesinin zaman alabileceği ön görülmektedir. Netice itibariyle pandeminin olumsuz etkisini minimum düzeye indirmek için ülkeler ve turizm paydaşları farklı önlemler almaya çalışmaktadırlar. Benzer şekilde yeni koronavirüs pandemisinin ortaya çıkmasına paralel olarak araştırmacılar COVID-19'un turizm sektörü üzerindeki etkisini farklı perspektiflerden araştırmaya odaklanarak uygulamaya dönük ve yönetsel öneriler geliştirmeye çalışmaktadır. Bu çalışmalara bakıldığında COVID-19 dönemi ve sonrasında turist tercihleri, seyahat davranışı veya turist davranışlarının nasıl şekillenildiğini (Wen, Kozak, Yang ve Liu, 2020), COVID-19 ve turizmde yeni normalleşme (Brouder vd., 2020; Yan, Shen ve Hu, 2022) pandeminin turizm üzerindeki etkisi (Foo, Chin, Tan ve Phuah, 2020; Jaipuria, Parida ve Ray, 2021), turistlerin covid-19 döneminde seyahat endişeleri, (Luo ve Lam, 2020; Elizabeth vd., 2021; Abraham vd., 2021, Perić vd., 2021; Kodaş, 2022), algıladıkları riskler (Çetinkaya vd., 2020; Neuburger ve Egger, 2021; Perić vd., 2021; Samdin vd., 2021; Kodaş, 2021; Sánchez-Cañizares vd., 2022) veya seyahat niyetlerinin (Perić vd., 2021; Abraham vd., 2021) saptanmasına yönelik çalışmaların olduğu görülmektedir. Algılan riskler sadece Covid- 19 pandemi döneminde değil önceki salgınlarda ve kriz durumlarında da sıklıkla araştırılmaktadır (Sönmez ve Graefe 1998a; Sönmez ve Graefe 1998b; Wilder-Smith, 2006; Floyd ve Pennington, 2004). Örneğin SARS, Kuş Gribi ve MERS gibi 21'inci yüzyılda ortaya çıkan ciddi hastalıkların turizm üzerindeki ciddi etkisini inceleyen araştırmalarda salgın hastalıkların turizm üzerindeki ekonomik etkisini ve turistlerin seyahat niyeti üzerindeki olumsuz etkisi saptanmaya çalışılmıştır (Dombey, 2004; Floyd ve Pennington, 2004; Pine ve McKercher, 2004; Kuo vd., 2009; Lee vd., 2012).

Turizm ilgili literatürde risk algısı çok boyutlu olarak ele alınmakta ve çok farklı risk türleri bulunmaktadır. Örneğin Sönmez (1998b) turizmde algılanan risk boyutlarını finansal, psikolojik, tatmin ve zaman risk şeklinde kategorize etmektedir. Reisinger ve Mavondo (2006) risk tiplerini kültürel, işlevsel, finansal, sağlık, fiziksel, politik, psikolojik, tatmin, sosyal, terörizm, zaman riskleri şeklinde sınıflandırmıştır. Görüldüğü gibi turizm literatüründe ortaya çıkan algılanan risk boyutları farklı çalışmalarda farklı şekillerde ele alınmaktadır. Ancak COVID-19 pandemisi boyunca algılanan risk boyutlarının turizm çalışmalarında araştırılmasına yönelik yeterli sayıda çalışmanın olmaması, farklı destinasyonlarda pandemi dönemi boyunca risk boyutlarının ortaya çıkarılmasına yönelik yapılacak araştırmalar ile algılanan risk ve boyutlarının daha iyi anlaşılması konusunda bu çalışmanın literatüre önemli katkı sunacağı öngörülmektedir. Ayrıca turistlerin ikamet ettikleri bölgenin dışına seyahat etme niyetini etkileyen olumsuz algılanan riskler ve endişeler bazı turistleri yurt içi seyahatlere yöneltebilmektedir (Perić vd., 2021). Örneğin Perić vd. (2021) yaptıkları araştırmada Sırbistanlı turistlerin pandemi döneminde algıladıkları risklerin yabancı destinasyonlara yönelik seyahat niyetlerini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Luo ve Lamb (2020) ise yaptıkları araştırmada pandemi döneminde seyahat endişesinin ve Covid-19 korkusunun seyahat niyetini olumsuz etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde, turistlerin algıladıkları risk ve endişe düzeylerinin bir destinasyona olan seyahat niyetlerini olumsuz etkileyebileceğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda bu araştırma Türkiye'deki yerli ziyaretçilerin Covid-19 pandemi döneminde yurtiçi seyahatlerinde turizm aktivitelerine katılmak için gidecekleri

destinasyonlara ilişkin algıladıkları riskler ve seyahat endişelerinin seyahat etme niyeti üzerinde bir etkisi olup olmadığını inceleme amacı taşımaktadır. Bu doğrultuda araştırma bulgularına göre destinasyon paydaşlarına ziyaretçilerin seyahat niyetini etkileyen muhtemel risk ve endişelerini ortadan kaldıracabilecek ve alınabilecek önerilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Algılanan Risk, Seyahat Endişesi ve Seyahat Niyeti İlişkisi

Turizm endüstrisi, kriz ve afetlere karşı hassas bir yapıya sahiptir. Politik belirsizlikler, doğal afetler, epidemi ve pandemiler, terörizm, finansal krizler gibi birçok etmen turizmi olumsuz etkilemektedir (Lado-Sestayo, Vivel-Búa, ve Otero-González, 2016). Risk algısı çok boyutlu bir kavram olmakla birlikte belirsizlikten kaçınma, kaygı, endişe ve korku ile ilgili olabilmektedir (Karl ve Schmude, 2017). Risk kavramı belirli tehditlere/tehlikelere maruz kalma veya insanlar için değerli olan bir şeyin olası kaybı olarak tanımlanmaktadır (Perić vd., 2021). Algılanan riskin ise belirli bir durumla ilgili belirsizlikten kaynaklandığı ve bireyler arasında farklılaşabildiği ifade edilmektedir (Floyd ve Pennington, 2004). Diğer bir ifade ile algılanan riskin düzeyi her bireyde aynı olmamaktadır. Dolayısıyla insanlar ürün veya hizmetten bekledikleri faydaya göre ürünü veya hizmeti riskli görebilmektedirler (Roselius, 1971). Eğer beklenen fayda karşılanmıyorsa bireylerin ürünle ilgili risk düzeyleri yüksek olabilmektedir. Bu durum turizm ürünlerinde de benzer şekilde ortaya çıkabilmektedir. Turizm bağlamında algılanan risk, turistlerin seyahatlerinden ya da deneyimleyeceği turizm ürünlerinden beklentilerinin karşılanamayacağına hissettikleri takdirde o ürünü deneyimlemekten veya seyahat etmekten kabilmektedirler. Genel olarak seyahat ile ya da belirli bir destinasyonla ilgili algılanan risk, bireylerin seyahat planlarını değiştirmesine neden olmakta ya da belirli bir destinasyona ilişkin seyahatten kaçınma ile ilişkili olmaktadır (Pennington-Gray vd., 2011; Reisinger ve Mavondo, 2005).

Mevcut literatür risk boyutlarının farklı araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde kategorize edildiği göstermektedir. Örneğin Jacoby ve Kaplan, (1972) riski; psikolojik, sosyal risk, finansal risk, zaman riski ve fiziksel risk şeklinde belirlemiştir. Roehl ve Fesenmaier (1992) seyahat gruplarını fiziksel ekipman riski, tatil riski ve destinasyon riski açısından sınıflandırmıştır. Adam (2015), sırt çantalı gezginlerin algılanan riskini çevresel risk, politik risk, finansal risk, sosyo-psikolojik risk, fiziksel risk ve beklenti riski olarak sınıflandırmıştır. Floyd ve Pennington-Gray (2004) ise riskleri mali, sağlık, fiziksel, suç, terörizm, sosyal, psikolojik, doğal afet riskleri şeklinde ele almıştır. Sönmez ve Graefe (1998b) riskleri ekipman/fonksiyonel, finansal, sağlık, fiziksel, siyasi istikrarsızlık, psikolojik, tatmin, terörizm, sosyal, zaman, psikolojik ve doğal afet riskleri şeklinde sınıflandırmıştır. Perić vd., (2021) COVID-19 döneminde algılanan risk boyutlarını, sağlık, finansal, psikolojik, destinasyon ve seyahat risk şeklinde beş grupta açıklamaya çalışmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı dönemlerde ve farklı krizlerde risk boyutları değişebilmektedir. Bu çalışmada Perić vd., (2021) tarafında yapılan çalışmada ortaya çıkan risk boyutları baz alınmıştır. Finansal risk seyahat beklentilerinin tam anlamıyla karşılanmadığı durumlarda bireyde ortaya çıkan parasal kayıp olarak ifade edilmektedir (Cho vd., 2018). Seyahat riski destinasyona yönelik terörizm, sağlık, güvenlik gibi çeşitli risk faktörlerinden kaynaklanan seyahatin kısıtlanmasını ifade etmektedir. Genellikle algılanan seyahat riski bir seyahat ürününün satın alınmasından doğan olumsuz sonuçları ifade etmektedir (Tsaur vd., 1997) ve aynı zamanda endişeyi beraberinde getirmektedir (Reisinger ve Mavondo 2005). Sağlık riski seyahat esnasında turistlerin hasta olma olasılığı ile ilişkilendirilmektedir (Park ve Reisinger 2010). Sağlık riski turistlerin seyahat esnasında veya bir turizm ürününü deneyimleme sırasında iyi olma

hali ve sağlıkla ilgili potansiyel tehlikelerle ilgili olup (Olya ve Al-ansi, 2018) turistlerin karar verme süreçlerinde en önemli faktörlerden biridir (Huang vd., 2020). COVID-19 salgını sırasında ve sonrasında seyahat isteksizliği, yüksek sağlık riskinden kaynaklanmaktadır. Seyahat ve turizm her zaman riskler içerse de sağlık riski, çoğu turistin destinasyonları veya konaklama tesislerini ziyaret ederken sahip olduğu temel endişedir (Kozak vd., 2007). Psikolojik risk ise seyahat deneyiminin turistin kişiliği ve öz benliğini yansıtmadığı durumlarda ortaya çıkmaktadır (Park ve Risinger 2010).

1990'dan beri turizm alanında yapılan birçok araştırma risk algısını açıklamaya çalışmakta ve turistlerin risk algılarının karar verme davranışlarını ve seyahatleri üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu incelemektedir (Adam, 2015; Lepp vd., 2011; Huang vd., 2020). Önceki araştırmalar endişenin davranışın önemli bir belirleyicisi konumunda olduğunu göstermektedir. En genel anlamıyla endişe bireyin gelecek kaygısı ve zihinsel bir gerilim durumu olarak ifade edilmektedir. Endişe stres, potansiyel veya gerçek risklere yönelik bireylerin sahip olduğu duygusal cevap olarak nitelendirilmektedir. Endişe olumsuz sonuçların yol açtığı korku olarak tanımlanmaktadır (Gudykunst ve Hammer, 1988). Seyahat niyeti ise seyahat etmek için niyet ve arzu şeklinde ifade edilmekte ve kişisel ve bilgi kaynaklarından beslenmektedir. Turizm literatüründe turistler tarafından algılanan seyahat endişesi, seyahat niyeti ve algılanan riskin arasındaki ilişkiyi açıklayan birçok araştırma mevcuttur. Örneğin Henthorne vd., (2013) algılanan riskin endişeye neden olduğunu ifade ederek ilk kez gemi seyahati yapanlarda algılanan riski aynı zamandan seyahate olan isteği azalttığını belirtmektedir. Gupta, Gupta ve Arora (2010) Hindistan'daki yerli ziyaretçiler örnekleminde yaptıkları araştırmada turistlerin algıladıkları endişe ve risk arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bujisic vd., (2017) endişenin tüketici kararı üzerindeki etkisini inceleyen araştırmasında endişenin tüketicinin seyahat isteğini önemli ölçüde azalttığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde Reisinger ve Mavondo (2005) uluslararası seyahat niyetinin seyahat endişesi ve algılanan güvenlik düzeyinden etkilendiğini saptamıştır. Luo ve Lamb (2020) tarafından yapılan çalışmada seyahat endişesi, risk tutumu ve seyahat niyeti arasındaki ilişkiyi incelenmiş ve araştırma sonucunda seyahat endişesinin seyahat niyetini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Yapılan ampirik çalışmalardan hareketle turistlerin algılamış olduğu riskin seyahat endişesi ve seyahat niyeti üzerinde önemli ölçüde etkisinin olduğu ilgili literatürden anlaşılmaktadır. Bu çalışmalardan hareketle bu araştırmada aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

H1: Yerli turistlerin yurtiçi destinasyonlara yönelik algıladıkları sağlık risklerinin seyahat endişeleri üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H2: Yerli turistlerin yurtiçi destinasyonlara yönelik algıladıkları psikolojik risklerinin seyahat endişeleri anlamlı bir etkisi vardır.

H3: Yerli turistlerin yurtiçi destinasyonlara yönelik algıladıkları finansal risklerinin seyahat endişeleri anlamlı bir etkisi vardır.

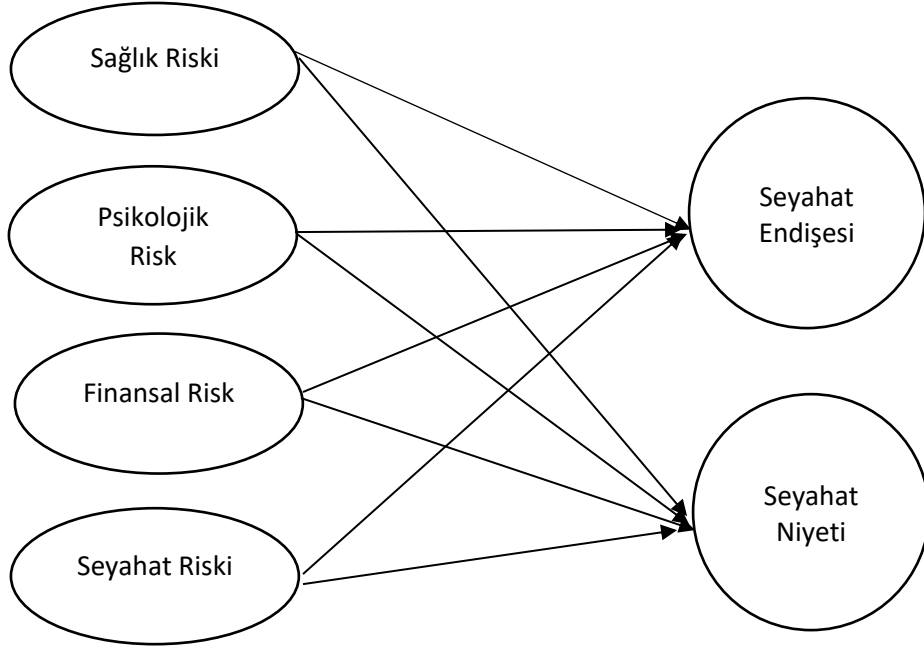
H4: Yerli turistlerin yurtiçi destinasyonlara yönelik algıladıkları seyahat risklerinin seyahat endişeleri anlamlı bir etkisi vardır.

H5: Yerli turistlerin yurtiçi destinasyonlara yönelik algıladıkları sağlık risklerinin seyahat niyetleri üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H6: Yerli turistlerin yurtiçi destinasyonlara yönelik algıladıkları psikolojik risklerinin seyahat niyetleri anlamlı bir etkisi vardır.

H7: Yerli turistlerin yurtiçi destinasyonlara yönelik algıladıkları finansal risklerinin seyahat niyetleri anlamlı bir etkisi vardır.

H8: Yerli turistlerin yurtiçi destinasyonlara yönelik algıladıkları seyahat risklerinin seyahat niyetleri anlamlı bir etkisi vardır.



Şekli 1. Araştırma Modeli

MATERYAL ve YÖNTEM

Türkiye'deki yerli turistlerin COVID-19 pandemi döneminde algıladıkları risklerin seyahat endişesi ve seyahat niyeti üzerindeki etkisini inceleme amacı taşıyan bu araştırmada potansiyel turistler kolayda örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Veriler kolayda örnekleme yöntemiyle daha önce ilgili alanyazından geçerliği ve güvenilirliği sağlanmış ölçeklerden uyarlanan soru formları aracılığıyla 2021 Kasım ve Aralık ayında toplanmıştır. Çevrimiçi anket tekniği yoluyla toplam 391 veriye ulaşılmıştır. Veri toplama aracının oluşturulmasında kullanılan ölçekler farklı çalışmalardan uyarlanmıştır. Algılanan risk ölçeğinde yer alan ifadeler (18 ifade) Perić vd., (2020) araştırmasından, seyahat endişesi (altı ifade) Luo ve Lamb (2020) araştırmasından ve seyahat etme niyeti ölçeğinde yer alan ifadeler (üç ifade) ise Zenker vd., (2021) tarafından yapılan araştırmadan yararlanılarak oluşturulmuştur. Ölçekler yabancı dil uzmanları aracılığıyla Türkçe'ye çevrilmiştir. Kuramsal modelde yer alan değişkenlere ait ölçeklerin kapsam geçerlilikleri için uzman görüşü alınmıştır. Sahip olduğu düşük güvenilirlik değerleri neticesinde algılanan riskin alt boyutlarından olan destinasyon risk boyutunu ölçen ifadelerin aynı zamanda uzman görüşleri neticesinde de araştırma amacına uygun olmadığına karar verilmiş ve bu boyutta yer alan 6 ifade ölçeğe dahil edilmemiştir. Daha sonra saha çalışmasına geçmeden önce ölçeklerde yer alan ifadelerin anlaşılabilirliği ve ölçeklerin güvenilirlikleri için pilot araştırma (n=50) uygulanmış, soru formu gözden geçirilmiş ve gerekli düzeltmeler gerçekleştirilmiştir.

Ölçeklerde yer alan ifadelerin yanıtları için beş aralıklı Likert tipi metrik ifadeye yer verilmiştir. Analiz sürecinde, Anderson ve Gerbing'in (1988) ikili yaklaşımına uygun olarak ölçüm modeline doğrulayıcı faktör analizi uygulanarak ölçeklerin yakınsak ve ayırt edici geçerlilikleri ve güvenilirlikleri sağlanmış ve araştırma hipotezlerinin test edilmesi amacıyla kovaryans temelli yapısal eşitlik modeli (YEM) uygulanmıştır. Araştırmada veri analizleri için SPSS 24.0 ve LISREL

programları kullanılmıştır. Katılımcılara ilişkin betimleyici istatistiksel bilgiler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Demografik Bulgular

| Kategoriler | | N | % |
|---------------|--------------------------|-----|------|
| Cinsiyet | Kadın | 192 | 49,1 |
| | Erkek | 199 | 50,9 |
| | Toplam | 391 | 100 |
| Yaş | 18-34 | 189 | 48,3 |
| | 35-44 | 135 | 34,5 |
| | 45-54 | 40 | 10,2 |
| | 55-64 | 22 | 5,6 |
| | 65 ve üzeri | 5 | 1,3 |
| | Toplam | 391 | 100 |
| Medeni Durum | Evli | 199 | 49,1 |
| | Bekar | 192 | 45,0 |
| | Toplam | 391 | 100 |
| Eğitim Durumu | İlköğretim mezunu | 8 | 2,0 |
| | Ortaöğretim mezunu | 4 | 1,0 |
| | Lise mezunu | 45 | 11,5 |
| | Lisans mezunu | 221 | 56,5 |
| | Lisansüstü eğitim mezunu | 113 | 28,9 |
| | Toplam | 391 | 100 |

BULGULAR

Ölçüm Modeli

Araştırmada önerilen yapısal modeli Gerbing ve Anderson (1988) tarafından önerilen iki aşamalı yaklaşım kullanılarak test edilmiştir. Buna göre oluşturulan araştırma modelinde yer alan tüm değişkenlerin birlikte ele alındığı ölçüm modeline DFA uygulanmıştır. Ölçüm modelinde yer alan değişkenlerin faktör yükleri, yapı güvenirliliği, AVE değerleri ve uyum iyiliği değerleri incelenmiştir. Yapılan DFA sonucunda algılanan psikolojik risk boyutundaki dokuzuncu ifade ile seyahat endişesi ölçeğindeki beşinci ifadenin farklı ifadeler ile yakın ilişki içinde olduğu belirlenmiş ve bu ifadelerin ölçüm modelinden çıkarılmasına karar verilmiştir. Tekrar yapılan DFA sonucunda ölçüm modelinin kabul edilebilir uyum değerleri içerisinde olduğu (Hair vd., 2010), tüm yapıların standardize faktör yükleri ve AVE değerlerinin 0,50’den yüksek olduğu ve yapı güvenilirlik değerlerinin ise 0,81 ile 0,84 arasında olduğu görülmektedir (Tablo 2). Elde edilen bu değerler, ölçüm modeline ait yakınsak geçerliliğinin sağlandığına işaret etmektedir (Fornell ve Larcker, 1981). Ayrıca ölçüm modelinin ayırt edici geçerliliğine ait değerler incelendiğinde AVE’nin karekök değerlerinin tüm faktörlerin birbiriyle olan korelasyonlarından daha büyük olduğu ($\sqrt{AVE} >$ Faktörler arası korelasyonlar) saptanmış ve ayırt edici geçerliliğin sağlandığı tespit edilmiştir (Fornell ve Larcker, 1981). (Tablo 2).

Tablo 2. Ölçüm Modeli Sonuçları

| | Standart Yükler | Cronbach alpha α | Yapı Güvenirliliği (CR) | Açıklanan Varyans (AVE) | | | | | |
|--|--------------------|-------------------------------|----------------------------|----------------------------|----------|----------|-----------------|-----------------------|------------|
| Sağlık Riski | | 0,806 | 0,81 | 0,52 | | | | | |
| 1. Sağlık güvenliği, bir destinasyonun sunabileceği önemli bir özel niteliklidir. | 0,66 | | | | | | | | |
| 2. Konaklama tesislerinde hijyene dikkat ediyorum. | 0,78 | | | | | | | | |
| 3. Bir destinasyon seçerken sağlık sistemine özel dikkat gösterilmelidir. | 0,86 | | | | | | | | |
| 4. Seyahat ederken iyi bir sağlık (seyahat) sigortasına sahip olmak önemlidir. | 0,59 | | | | | | | | |
| Psikolojik risk | | 0,822 | 0,84 | 0,52 | | | | | |
| 5. Şimdi seyahat edersem kendimi rahat hissetmezdim. | 0,54 | | | | | | | | |
| 6. Şimdi seyahat etmek risklidir. | 0,85 | | | | | | | | |
| 7. Destinasyondaki epidemiyolojik durumun yolculuk sırasında daha da kötüye gidebileceğinden endişeleniyorum. | 0,89 | | | | | | | | |
| 8. Yolculukta dezenfektan, maske ve eldiven giyeceğim. | 0,58 | | | | | | | | |
| 10. Yeni bir virüsün ortaya çıkmasından endişe ediyorum. | 0,66 | | | | | | | | |
| Finansal Risk | | 0,813 | 0,82 | 0,54 | | | | | |
| 11. Gezinin mali durumumu etkileyeceğinden endişeleniyorum. | 0,73 | | | | | | | | |
| 12. Gezinin paranın karşılığını vermeyeceğinden endişeleniyorum. | 0,77 | | | | | | | | |
| 13. Gezinin bazı öngörülemez masrafları da içereceğinden endişeleniyorum. | 0,85 | | | | | | | | |
| 14. COVID-19 ve neden olduğu kriz nedeniyle endişeleniyorum, Yiyecek ve içecekler için daha yüksek maliyetler olacaktır. | 0,57 | | | | | | | | |
| Seyahat Risk | | 0,761 | 0,76 | 0,52 | | | | | |
| 15. COVID-19 nedeniyle organize gruplar halinde seyahat etmekten kaçınacağım. | 0,78 | | | | | | | | |
| 16. COVID-19 nedeniyle, yolculuk için sadece kendi ulaşım aracımı kullanacağım. | 0,78 | | | | | | | | |
| 17. COVID-19 nedeniyle seyahat için hava taşımacılığını kullanmayacağım | 0,59 | | | | | | | | |
| Seyahat Endişesi | | 0,838 | 0,84 | 0,51 | | | | | |
| 1. Pandemi sırasında tura katılmayı düşündükten sonra kendimi rahatsız hissediyorum. | 0,80 | | | | | | | | |
| 2. Pandemi sırasında turizm aktivitelerini planladıktan sonra vücudumun zinde olmadığını hissediyorum. | 0,58 | | | | | | | | |
| 3. Pandemi sırasında bir tura katılmaya korkuyordum. | 0,82 | | | | | | | | |
| 4. COVID-19 sırasında seyahat ederken paniğe kapılacağım. | 0,79 | | | | | | | | |
| 6. Pandemi sırasında bir tura katılmayı düşündüğümde düzensiz bir kalp atışı hissedirim. | 0,54 | | | | | | | | |
| Seyahat Niyeti | | 0,839 | 0,84 | 0,65 | | | | | |
| 1. Ne zaman seyahat etme şansım olursa, seyahat edeceğim. | 0,76 | | | | | | | | |
| 2. Seyahat etme kabiliyetimi geliştirmek için elimden geleni yapacağım. | 0,98 | | | | | | | | |
| 3. Gelecekte seyahatle ilgili bilgileri toplamaya devam edeceğim. | 0,67 | | | | | | | | |
| Yapılar | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | Ortalama | Standart Sapma | VIF |
| 1.Sağ. Risk | 0,72 | | | | | | 4,146 | ,7513 | 1,497 |
| 2.P. Risk | 0,54 | 0,72 | | | | | 3,569 | ,8800 | 2,462 |
| 3.F. Risk | 0,39 | 0,61 | 0,73 | | | | 3,487 | ,8618 | 1,523 |
| 4.Sey. Risk | 0,41 | 0,68 | 0,43 | 0,72 | | | 3,451 | ,9311 | 1,732 |
| 5.S. Endişe | 0,40 | 0,71 | 0,50 | 0,71 | 0,71 | | 3,004 | ,8997 | 2,220 |
| 6.S. Niyeti | 0,18 | -0,14 | 0,01 | -0,09 | -0,22 | 0,80 | 3,780 | ,8770 | 1,130 |

Not: RMSEA: 0,070; NFI: 0,94; NNFI: 0,96; CFI: 0,96; GFI: 0,87; AGFI: 0,84; RMR: 0,073; SRMR: 0,066; Chi-Square (χ^2) /df: 696,22/237: 2,93; p < ,01 ($t > 2,58$), düzeyinde anlamlıdır. Korelasyonlar arasındaki köşegen elemanlar AVE'nin kareköküdür.

Yapısal Model

Araştırma modelinde yer alan hipotezleri test etmek için kovaryans temelli yapısal eşitlik modellemesi (YEM) tekniği kullanılmıştır. Uyum iyiliği değerlerinin tatmin edici aralıklarda olduğu görülmektedir. Yapısal modelin analizi sonucunda geliştirilen hipotezlerin büyük bir çoğunluğu (H1, H2, H4, H5 ve H6) desteklenmiştir. H3, H7 ve H8 hipotezleri ise desteklenmemiştir (Tablo 3). Yapısal modelin sonuçlarına bakıldığında t değerlerinin anlamlı çıktığı diğer bir ifade ile değişkenler arasında anlamlı ilişkilerin olduğu yalnızca beş yol analizinin olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Diğer bir ifade ile, araştırma modeli doğrultusunda oluşturulan 8 hipotezden yalnızca beş hipotez desteklenmiştir.

Tablo 3. Yapısal Model Sonuçları

| Hipotezler | Standardize edilmiş faktör yükleri | t-değerleri | Sonuç |
|----------------------------|------------------------------------|---------------------|---------------|
| H1: SAĞ. RİSKİ → S. ENDİŞE | 0,10 | 2,08* | Desteklendi |
| H2: P. RİSK → S. ENDİŞE | 0,49 | 6,43** | Desteklendi |
| H3: F. RİSK → S. ENDİŞE | 0,02 | 0,40 ^{AD} | Desteklenmedi |
| H4: SEY. RİSKİ → S. ENDİŞE | 0,50 | 7,53** | Desteklendi |
| H5: SAĞ. RİSKİ → S. NİYETİ | -0,37 | -5,20** | Desteklendi |
| H6: P. RİSK → S. NİYETİ | -0,35 | -3,42** | Desteklendi |
| H7: F. RİSK → S. NİYETİ | 0,11 | 1,48 ^{AD} | Desteklenmedi |
| H8: SEY. RİSKİ → S. NİYETİ | -0,09 | -1,08 ^{AD} | Desteklenmedi |

Notlar: RMSEA: 0,071; NFI: 0,94; NNFI: 0,96; CFI: 0,96; GFI: 0,87; AGFI: 0,84; RMR: 0,075; SRMR: 0,066; *Chi-Square* (χ^2) /df: 704,69/238: 2,96; **p <,01 (t > 2,58), *p <,05 (t > 1,96), ^{AD} t-değerleri anlamlı değildir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

2019 yılında dünyamızı her alanda olumsuz etkileyen COVID-19 pandemisi alınan önlemler ve aşılama sayısındaki artışa bağlı olarak son zamanlarda etkisini büyük oranda yitirse de halen devam etmektedir. Nitekim son zamanlarda Türkiye’de haftalık yayınlanan vaka sayısı raporlarında artışların olması bunu kanıtlar niteliktedir. Buna paralel olarak Dünya Sağlık Örgütü de son zamanlarda tüm dünyada COVID-19’bağlı vakaların sayısında %30 oranında artış olduğunu belirterek pandeminin henüz bitmediğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla COVID-19 pandemisinin devam etmesine bağlı olarak bireylerin birçoğu kendilerini güvende hissetmek için gerekli tedbirleri alma eğiliminde olduğu ancak bazı potansiyel turistlerin pandeminin bitmeye yakın olduğunu düşündüğünü ve dolayısıyla bu kişilerin turistik seyahatlerinde endişe ve risk algıları biraz daha düşük olabilmektedir. Diğer bir ifade ile bazı turistler bir destinasyonu ya da seyahati riskli ve tehlikeli algılayarak diğerleri ise aynı destinasyonu eğlenceli ve heyecan verici olarak görebilmektedir. COVID-19 döneminde turistlerin seyahatlerine ilişkin risk algılarının hangi faktörlerden kaynaklandığı ve seyahat davranışı ile ilişkisinin ortaya konmasının hem ilgili literatürün zenginleşmesi hem de risk azaltıcı faktörlere ilişkin destinasyon paydaşları tarafından oluşturulacak stratejilerin geliştirilmesi açısından önemli görünmektedir. Her ne kadar mevcut pandemi döneminde farklı turistik destinasyonlarda turistlerin ulusal ve uluslararası risk algılarını ölçen ve risk boyutlarını açıklamaya çalışan araştırmalar yapılmış olsa da farklı destinasyonlarda da algılanan risk boyutlarının araştırılmasına yönelik gereksinim olduğu, aynı

zamanda turizm davranışı üzerinde algılanan riskin nasıl bir etkiye sahip olduğuna yönelik araştırmaların yapılması elzem görünmektedir. Böylelikle COVID-19 dönemi ve turizm ilişkisinin algılanan risk ve seyahat endişesi ve seyahat niyeti gibi turizm davranışları çerçevesinde daha iyi anlaşılmasına olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla bu araştırmada pandemi boyunca yerli turistlerin algıladıkları risk, seyahat endişesi ve seyahat niyeti ilişkisi incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde algılanan risk boyutlarının seyahat endişesi ve seyahat niyeti üzerinde önemli etkileri olduğu ortaya çıkmıştır. Geliştirilen hipotezlerden yalnızca üç tanesi desteklenmezken diğer beş hipotez ise desteklenmiştir. Sağlık riskinin seyahat endişesi ve seyahat niyeti üzerinde anlamlı etkisinin olması pandemi boyunca turistlerin kendilerini güvende hissetmek için tehlikeli durumlarda seyahat endişeleri ve seyahat niyetleri olumsuz olmaktadır. Dolayısıyla bireyler kendilerini riskin yüksek olduğu bir durumda hissettiğinde seyahatten kaçınma, endişeli olma ya da var olan seyahatlerini iptal etmek gibi önlemleri alarak kendilerini korumaya çalışmaktadır. Psikolojik riskin seyahat niyeti ve seyahat endişesi ile negatif ilişkisine yönelik bulgu yerli turistlerin kendilerini pandemi döneminde rahat hissetmeyeceği ve bu durumda seyahat etmekten kaçındıkları ile ilişkilendirilebilmektedir. Finansal riskin seyahat endişesi ve seyahat niyeti üzerinde anlamı bir etkisinin olmaması bireylerin herhangi bir parasal kayıp yaşamayacaklarını düşünmeleri, seyahat endişelerinin yüksek ve seyahat niyetlerinin düşük olmasının başka risk boyutları ile ilgili olabileceği ya da başka farklı öncüllerin bunda etkili olabileceği düşünülebilir. Son olarak seyahat riskinin seyahat endişesi üzerinde önemli bir etkisinin olması ancak seyahat niyeti üzerinde bir etkisinin olmaması, yerli turistlerin COVID-19 pandemi boyunca seyahatin riskli olduğu ve seyahat edilmesi halinde bu durumun endişeye neden olabileceği ancak buna rağmen pandeminin getirdiği psikolojik bunalımların etkisiyle seyahat niyetlerinde artışın olabileceği söylenebilir. Çünkü pandemi döneminde seyahatler riskli olsa da sakin destinasyonlarda ve kalabalığın olmadığı turistik tesislere ya da farklı turizm tiplerine yönelik seyahat etme niyeti yüksek olmaktadır (Wen vd., 2020). Araştırmadan elde edilen sonuçlar önceki araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir (Gupta vd., 2010; Lou ve Lamb, 2020; Perić vd., 2021; Neuburger ve Egger, 2021; Abraham vd., 2021; Elizabeth vd., 2021).

Araştırmadan elde edilen bulgular çerçevesinde bazı pratik öneriler geliştirilmiştir. Önceki araştırmalarda COVID-19 pandemi döneminde turistlerin risk algıları, seyahat endişeleri ve seyahat niyeti bütüncül bir modelde açıklanmaya çalışılsa da bu araştırmada algılanan riskin her bir boyutunun seyahat endişesi ile seyahat niyeti üzerindeki etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmada algılanan riskin her bir boyutunun seyahat endişesi ve seyahat niyeti üzerinde etkisinin bütüncül bir modelde incelenmesi ve ayrıca yerli ziyaretçi örnekleminde Türkiye’de gerçekleştirilmesi bu araştırmayı önemli kılmaktadır. Farklı destinasyonlarda COVID-19 pandemisi döneminde turistlerin risk algısının turizm davranışı üzerinde etkisinin araştırılması literatüre ciddi anlamda katkı sağlamaktadır. Araştırma bulguları destinasyon yönetim paydaşlarına risk azaltıcı stratejileri oluşturma ve turistlerin pandemi döneminde seyahat niyetini arttıracak ve seyahat endişesini azaltacak önlemler konusunda önemli fırsatlar sunmaktadır. Öncelikle iletişim teknolojileri aracılığıyla mevcut ve potansiyel turistler ile etkin bir iletişim ağı kullanarak onların risk algılarını düşürmek ve nihayetinde istenen turizm davranışı göstermeleri sağlanabilir. Bunun için çevrimi platformlar aracılığıyla turizm işletmeleri ziyaretçilerin sorularını cevaplayarak işletmelerinin güvenli olduğu algısı oluşturmalıdır. Ayrıca sağlık riskinin seyahat endişesi ve seyahat niyetini olumsuz etkilediğine yönelik bulgu doğrultusunda turizm işletmeleri hijyenik koşullarını iyileştirerek ve enfeksiyon riskini azaltacak sağlık standartları oluşturarak ziyaretçilerin endişelerini ortadan kaldırmalıdır. Bunun yanı sıra haberlerde ve sosyal medyada yer alan olumsuz haber ve bilgilendirmelerin neden olduğu olumsuz durumlar dikkate alınmalı ve potansiyel turistlerin seyahatleri sırasında kendilerini güvende hissedecekleri ortamların sağlanması ve bunların turistlere iletilmesi

sağlanmalıdır. Çünkü bireylerin seyahate yönelik risk algısının medya raporları ve sosyal medyada yer alan haberlerin yoğunluğuna göre de değişebilmektedir (Yu vd., 2020). Dolayısıyla, bireyler kendilerini riskin yüksek olduğu bir durumda hissettiğinde seyahatten kaçınma ya da var olan seyahatlerini iptal etmek gibi önlemleri alarak kendilerini korumaya çalışmaktadır. Bu durumda destinasyon yönetim örgütleri risk yönetimini etkin bir şekilde hayata geçirmelidirler.

Araştırmanın bazı sınırlılıklarından hareketle gelecek çalışmalar için bazı araştırma önerileri geliştirilebilir. Öncelikle bu araştırma Türkiye'deki yerli ziyaretçiler örnekleminde yürütülmüştür. Türkiye'nin dünya genelinde önemli bir turizm destinasyonu olduğu göz önüne alındığında yabancı ziyaretçilerin Türkiye'ye yönelik seyahatlerine ilişkin risk alguları seyahat niyeti ve seyahat endişesi ilişkisi araştırılabilir. Bunun yanısıra seyahat endişesinin risk ve seyahat niyeti arasındaki aracılık rolü ve algılanan risk boyutlarının demografik değişkenlere göre incelenmesi araştırılabilir. Demografik değişkenlerin araştırmanın hipotetik model üzerinde düzenleyici rolü araştırılabilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Türk Turizm Araştırmaları Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onayı: Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan 04.05.2021 tarih ve 4 sayılı karar numarası ile izin alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma tek yazarlı olup katkı oranı %100'dür.

KAYNAKÇA

Abraham, V., Bremser, K., Carreno, M., Crowley-Cyr, L. and Moreno, M. (2021). Exploring the consequences of COVID-19 on tourist behaviors: perceived travel risk, animosity and intentions to travel, *Tourism Review*, 76(4), 701-717.

Adam, I. (2015). Backpackers' risk perceptions and risk reduction strategies in Ghana. *Tourism Management*, 49, 99-108.

Anderson, J. C., and Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological bulletin*, 103(3), 411.

Brouder, P., Teoh, S., Salazar, N. B., Mostafanezhad, M., Pung, J. M., Lapointe, D., Higgins Desbiolles, F., Haywood, M., Hall, C. M., and Clausen, H. B. (2020). Reflections and discussions: Tourism matters in the new normal post COVID-19. *Tourism Geographies*, 22(3), 735-746.

Bujisic, M., Bogicevic, V., Yang, W., Cobanoglu, C.-H., and Bilgihan, A. (2017). "Hobson's choice" servicescape: Consumer anxiety and enjoyment. *Journal of Consumer Marketing*, 34(7), 577-590.

Çetinkaya, Ö., Yağmur, Ö. Z. E. R., ve Altunel, G. K. (2020). COVID-19 sürecinde turistik seyahat risk algısı ve hijyen-güvenlik algısının değerlendirilmesi. *Tourism and Recreation*, 2(2), 78-83.

Cho, S.-H., Ali, F., and Manhas, P. S. (2018). Examining the impact of risk perceptions on intentions to travel by air: A comparison of full -service carriers and low-cost carriers. *Journal of Air Transport Management*, 71, 20-27.

Dombey, O. (2004). The effects of SARS on the Chinese tourism industry. *Journal of Vacation Marketing*, 10(1), 4-10.

- Elizabeth, A., Adam, I., Dayour, F., and Badu Baiden, F. (2021). Perceived impacts of COVID-19 on risk perceptions, emotions, and travel intentions: evidence from Macau higher educational institutions. *Tourism Recreation Research*, 46(2), 195-211.
- Floyd, M. F., and Pennington-Gray, L. (2004). Profiling risk perceptions of tourists. *Annals of Tourism Research*, 31(4), 1051-1054.
- Foo, L. P., Chin, M. Y., Tan, K. L., and Phuah, K. T. (2021). The impact of COVID-19 on tourism industry in Malaysia. *Current Issues in Tourism*, 24(19), 2735-2739.
- Fornell, C. and Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Gudykunst, W. B., and Hammer, M. R. (1988). Strangers and hosts: An uncertainty reduction-based theory of intercultural adaptation. *Cross-Cultural Adaptation: Current Approaches*, 11, 106-139.
- Gupta, A., Gupta, D. R., and Arora, N. (2010). The relationship between perceived travel risk, travel safety, travel anxiety and intentions to travel: A path analysis study of domestic traveler in India. *International Journal of Tourism and Travel*, 3(1), 25.
- Hair, J. F.; Black, W., C.; Babin, B. J. and Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis*, New York: Pearson Publications.
- Henthorne, T. L., George, B. P., and Smith, W. C. (2013). Risk perception and buying behavior: An examination of some relationships in the context of cruise tourism in Jamaica. *International Journal of Hospitality and Tourism Administration*, 14(1), 66-86.
- Huang, X., Dai, S., and Xu, H. (2020). Predicting tourists' health risk preventative behaviour and travelling satisfaction in Tibet: Combining the theory of planned behaviour and health belief model. *Tourism Management Perspectives*, 33, 100589.
- Jacoby, J., and Kaplan, L. (1972). *The components of risk perception*. In Proceedings of the 3rd annual conference (pp. 382-393). Association for Consumer Research Champaign
- Jaipuria, S., Parida, R., and Ray, P. (2021). The impact of COVID-19 on tourism sector in India. *Tourism Recreation Research*, 46(2), 245-260.
- Karl, M., and Schmude, J. (2017). Understanding the role of risk (perception) in destination choice: A literature review and synthesis. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 65(2), 138-155.
- Kodaş, D. (2021). Determining Perceived Risk of Domestic Visitors During COVID-19 Pandemic in Turkey. *Journal of Tourism and Gastronomy, Special Issue 5*, 141-149
- Kodaş, D. (2022). Yerli Turistlerin Covid-19 Korkusunun ve Seyahat Endişelerinin Seyahat Etme Niyetlerine Etkisi. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 4(1), 29-40.
- Kuo, H. I., Chang, C. L., Huang, B. W., Chen, C. C., and McAleer, M. (2009). Estimating the impact of avian flu on international tourism demand using panel data. *Tourism Economics*, 15(3), 501-511.
- Lado-Sestayo, R., Vivel-Búa, M., and Otero-González, L. (2016). Survival in the lodging sector: An analysis at the firm and location levels. *International Journal of Hospitality Management*, 59, 19-30.
- Lee, C. K., Song, H. J., Bendle, L. J., Kim, M. J., and Han, H. (2012). The impact of non-pharmaceutical interventions for 2009 H1N1 influenza on travel intentions: A model of goal-directed behavior. *Tourism Management*, 33(1), 89-99.

- Lepp, A., Gibson, H., and Lane, C. (2011). Image and perceived risk: A study of Uganda and its official tourism website. *Tourism Management*, 32(3), 675-684.
- Luo, J. M., and Lam, C. F. (2020). Travel Anxiety, Risk Attitude and Travel Intentions towards "Travel Bubble" Destinations in Hong Kong: Effect of the Fear of COVID-19. *International journal of environmental research and public health*, 17(21), 7859.
- Matiza, T. (2020). Post-COVID-19 crisis travel behaviour: Towards mitigating the effects of perceived risk. *Journal of Tourism Futures*, 8(1), 99-108.
- Neuburger, L., and Egger, R. (2021). Travel risk perception and travel behaviour during the COVID-19 pandemic 2020: A case study of the DACH region. *Current Issues in Tourism*, 24(7), 1003-1016.
- Olya, H. G., and Al-ansi, A. (2018). Risk assessment of halal products and services: Implication for tourism industry. *Tourism Management*, 65, 279-291.
- Park, K., and Reisinger, Y. (2010). Differences in the perceived influence of natural disasters and travel risk on international travel. *Tourism Geographies*, 12(1), 1-24.
- Pennington-Gray, L., Schroeder, A., and Kaplanidou, K. K. (2011). Examining the influence of past travel experience, general web searching behaviour and risk perception on future travel intentions. *International Journal of Safety and Security in Tourism*, 1(1), 64-92.
- Perić, G., Dramićanin, S., and Conić, M. (2021). The impact of Serbian tourists' risk perception on their travel intentions during the COVID-19 pandemic. *European Journal of Tourism Research*, 27, 2705-2705.
- Pine, R., and McKercher, B. (2004). The impact of SARS on Hong Kong's tourism industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 16(2), 139-143.
- Reisinger, Y., and Mavondo, F. (2005). Travel anxiety and intentions to travel internationally: Implications of travel risk perception. *Journal of travel research*, 43(3), 212-225.
- Reisinger, Y., and Mavondo, F. (2006). Cultural consequences on traveler risk perception and safety. *Tourism Analysis*, 11(4), 265-284.
- Roehl, W. S., and Fesenmaier, D. R. (1992). Risk perceptions and pleasure travel: An exploratory analysis. *Journal of Travel Research*, 30(4), 17-26.
- Roselius, T. (1971). Consumer rankings of risk reduction methods. *Journal of Marketing*, 35(1), 56-61.
- Samdin, Z., Abdullah, S. I. N. W., Khaw, A., and Subramaniam, T. (2021). Travel risk in the ecotourism industry amid COVID-19 pandemic: ecotourists' perceptions. *Journal of Ecotourism*, 1-29.
- Sánchez-Cañizares, S. M., Cabeza-Ramírez, L. J., Muñoz-Fernández, G., and Fuentes-García, F. J. (2021). Impact of the perceived risk from Covid-19 on intention to travel. *Current Issues in Tourism*, 24(7), 970-984.
- Sönmez, S. F., and Graefe, A. R. (1998a). Determining future travel behavior from past travel experience and perceptions of risk and safety. *Journal of Travel Research*, 37(2), 171-177.
- Sönmez, S. F., and Graefe, A. R. (1998b). Influence of terrorism risk on foreign tourism decisions. *Annals of Tourism Research*, 25(1), 112-144.
- Tsaur, S. H., Tzeng, G. H., and Wang, K. C. (1997). Evaluating tourist risks from fuzzy perspectives. *Annals of Tourism Research*, 24(4), 796-812.

Wen, J., Kozak, M., Yang, S., and Liu, F. (2020). COVID-19: potential effects on Chinese citizens' lifestyle and travel. *Tourism Review*, 76(1), 74-87.

Wilder-Smith, A. (2006). The severe acute respiratory syndrome: impact on travel and tourism. *Travel Medicine and Infectious Disease*, 4(2), 53-60.

Yan, Q., Shen, H., and Hu, Y. (2022). A home away from hem: exploring and assessing hotel staycation as the new normal in the Covid-19 era. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 34(4),1607-1628.

Yu, M., Li, Z., Yu, Z., He, J., and Zhou, J. (2020). Communication related health crisis on social media: a case of COVID-19 outbreaks. *Current Issues in Tourism*, 24(19), 2699-2705.

Zenker, S., Braun, E., and Gyimóthy, S. (2021). Too afraid to Travel? Development of a Pandemic (COVID-19) Anxiety Travel Scale (PATs). *Tourism Management*, 84, 104286.